

‘Учење за работата низ посматрање’

Што е работно искуство?

Работното искуство е дел од образовната програма на училиштата, со која учениците доаѓаат во допир со работната средина, често првпат во животот. Тоа е краткорочно стажирање на средношколски ученици кај работодавци, за да добијат претстава за индустријата и работното место на кое се поставени. Учениците стажираат кај работодавци првенствено за да посматраат и учат, а не да преземаат активности кои бараат обемна обука или знаење. Работното искуство се одвива во простории на работодавецот и многу им користи на учениците, бидејќи им дава можност да:

- Развиваат и вежбаат низа нови способности
- Станат понезависни и посигурни во себеси
- Ја поврзат училишната наставна програма со работното место
- Станат помотивирани да продолжат со учењето и/или да продолжат со обуката
- Ги истражат опциите за кариера

Некој наставник ќе биде во контакт со ученикот за време на неговото стажирање, а родителите се добредојдени да се јават на училиштето ако имаат некои прашања. Податоците за контакт се дадени на последната страница.

Кога може да се изведува работното искуство?

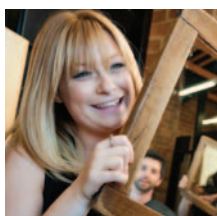
Работното искуство обично се изведува во 9-та и 10-та година. Времето зависи од училиштето. Многу училишта имаат однапред одредено време, други ослободуваат мали групи ученици во текот на годината, а некои училишта ги поттикнуваат учениците работното искуство да го изведуваат за време на училишните распусти. Меѓутоа, работното искуство не може да се изведува во текот на распустот на крајот на годината.

Ученици може да изведуваат работно искуство најмногу 10 дена во едно тримесечје или 40 дена годишно.

Како родителите може да помогнат?

Возбудливо е времето кога, низ работното искуство, вашиот син или ќерка првпат влегува во светот на трудот. Постојат неколку работи што вие може да ги сторите за да помогнете околу тоа:

- Помогнете му на вашето дете да ја разбере добрата волја на работодавецот со тоа што го понудил стажирањето.
- Охрабрете го вашето дете да има реални очекувања за видот на работа што ќе ја извршува. Вашето дете нема да може да извршува практични задачи со свои раце, но може да извршува едноставни работи откако ќе добие соодветни упатства и секогаш под надзор. Времето поминато на работа ќе биде подолго одошто во училиште.
- Точно пополнете го формуларот Аранжман за работно искуство (Work Experience Arrangement) и веднаш вратете го на училиштето. Работодавецот и ученикот ќе добијат по една копија, а училиштето го задржува оригиналот.
- Известете го училиштето за секое здравствено прашање што може да влијае врз работното искуство на детето.
- Разговарајте со вашето дете за важноста на професионалното здравје и безбедност (OHS) и за неговите одговорности. Побарајте да го видите уверението за безбедност на работа (safe@work Certificate) што училиштето им го издава на учениците откако ќе ги завршат предвидените модули и пред да го почнат нивното работно искуство.
- Помогнете му на вашето дете да организира безбедно патување до и од работа.
- Разговарајте со детето за неговото работно искуство и помогнете му во врска со секоја можна или забележана тешкотија.
- Веднаш известете го училиштето ако вашето дете отсутува од работа или има тешкотии со стажирањето.
- Разговарајте со вашето дете за работата и професиите. Поттикнете го да разгледа што е можно повеќе опции.
- Разговарајте со училишниот координатор за професионална ориентација (careers coordinator) на вашето дете.

Секое
дете ја
заслужува
секоја
прилика

Што се очекува од ученикот?

За време на работното искуство акцентот е секогаш на обидот да се обезбеди интересно и корисно стажирање. За да се обезбеди корисно учење врз основа на искуство, потребно е да се направат извесен број аранжмани. Учениците се поттикнуваат:

- Самите да го најдат местото за стажирање, секогаш кога е тоа можно. Меѓутоа, училиштето може да му помогне на ученикот.
- Да го пополнат формуларот Аранжман за работно искуство (Work Experience Arrangement) и веднаш да го вратат во училиштето.
- Пред работното искуство, да ги завршат соодветните модули за здравје и безбедност на работното место `safe@work`. Учениците ќе добијат уверение.
- Во текот на стажирањето да се однесуваат како да се вработени, почитувајќи ги сите правила на работното место и упатствата на нивниот претпоставен.
- Да запаметат дека додека се на работно искуство, учениците го претставуваат нивното училиште, па оттука училишните принципи и кодекс на однесување важат во секое време.
- Во текот на стажирањето да ги извршат активностите што ги одредило училиштето.
- Да разберат дека при стажирањето може да има доверливи и чувствителни информации кои мора да се чуваат во тајност.
- Да разберат дека сета канцелариска опрема, користењето на телефон и интернет и фотокопирањето, се само за службена употреба.
- Да носат соодветни обувки/заштитна облека/ униформа како што тоа го бара работодавецот.
- На крајот од стажирањето да побараат повратни информации од работодавецот и да му се заблагодарат.

Плаќање

Минималната стапка на плаќање на учениците е 5 долари дневно.

Учениците нема да бидат платени ако стажираат во некое федерално министерство или тело основано со федерален закон, или во образовна, добротворна или непрофитна комунална социјална организација.

Ученици со попреченост

Ученици со попреченост можат да го продолжат времетраењето на стажирање за работно искуство, ако се одлучи дека во рамките на нивната индивидуална образовна програма е потребно дополнително време за развивање на конкретни способности.

Кои се обврските на работодавецот?

Како сите вработени, учениците се покриени со сите државни и федерални закони со кои се пропишува работните места да се безбедни и без дискриминација. Работните места мора да ги исполнуваат сите прописи за здравје и безбедност на работното место, и да обезбедат воведна обука и соодветен надзор над вашето дете. Обуката и надзорот треба да се однесуваат на задачите кои од вашето дете се очекува да ги посматра или извршува во текот на стажирањето. Ако вашето дете биде повредено за време на стажирањето, работодавецот мора да стапи во контакт со вас или со старателот што е можно поскоро.

Работно искуство

“Учење за работата”

За повеќе информации јавете се на вашето локално училиште.